

Посилання на статтю

Кретьова А.Ю. Оцінка майбутньої ефективності діяльності промислового підприємства / А.Ю. Кретьова // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Дала, 2011. - № 4 (40). - С. 83-87. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/40/11kaydpp.pdf>

УДК 338.242.2

А.Ю. Кретьова

ОЦІНКА МАЙБУТНЬОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто підходи до визначення поняття «потенціал підприємства». Визначено потенціал промислового підприємства як майбутній ефект його діяльності. Визначено майбутню ефективність діяльності підприємства як ступінь актуалізації потенціалу. Запропоновано етапи оцінювання майбутньої ефективності діяльності підприємства. Рис. 2, табл. 1, дж. 7.

Ключові слова: ефект, ефективність діяльності підприємства, потенціал підприємства, ресурси підприємства, можливості підприємства.

А.Ю. Кретьова

ОЦЕНКА БУДУЩЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассмотрены подходы к определению понятия «потенциал предприятия». Определены потенциал промышленного предприятия как будущий эффект его деятельности. Определены будущую эффективность деятельности предприятия как степень актуализации потенциала. Предложены этапы оценки будущей эффективности деятельности предприятия. Рис. 2, табл. 1, дж. 7.

Ключевые слова: эффект, эффективность деятельности предприятия, потенциал предприятия, ресурсы предприятия, возможности предприятия.

A.U. Kretova

ESTIMATES OF FUTURE PERFORMANCE INDUSTRIAL ENTERPRISES

The approaches to the definition of "potential enterprise." Definitely potential industrial enterprise as a future effect of its activities. Definitely future performance of the company as the degree of mainstreaming potential. An assessment of future phases of enterprise efficiency. Figure. 2, Tab. 1, j. 7.

Keywords: effect, the efficiency of the enterprise, potential businesses, the company's resources, capabilities enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання недостатній рівень ефективності діяльності багатьох промислових підприємств обумовлений, насамперед, незадовільним станом їх потенціалу у вигляді ресурсів (виробничих, технічних, технологічних, кадрових, матеріальних та ін.) та ігноруванням можливостей його ефективного використання. За цих умов важливим завданням є визначення стану потенціалу промислових підприємств, а також ступеня використання потенційних можливостей, що сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності. А отже, досить вагомим ефектом діяльності будь-

“Управління проектами та розвиток виробництва”, 2011, № 4(40)

якого промислового підприємства поряд з його ретроспективними фінансовими результатами є потенціал, значення якого має обов'язково враховуватися при загальному оцінюванні ефективності діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Вивчення та аналіз праць і публікацій, які містять питання щодо потенціалу та окремо щодо ефективності діяльності промислових підприємств свідчить про відсутність поєднання цих двох економічних категорій у складі єдиної моделі оцінювання. При цьому, авторами різних праць не заперечується той факт, що потенціал підприємства є ефектом від його діяльності. В свою чергу, від того наскільки є потужним потенціал залежить, насамперед, майбутній розвиток підприємства.

Мета статті полягає у визначенні потенціалу як ефекту діяльності промислового підприємства, від якого залежить його майбутнє, та розробці процедури оцінювання майбутньої ефективності діяльності підприємства за критерієм «потенціал».

Виклад основного матеріалу. Складність оцінювання ефективності діяльності промислових підприємств за критерієм «потенціал підприємства» полягає, насамперед, у відсутності єдиного підходу до визначення цього поняття, а з відси і до його розгорнутої структурної сутності. Визначення потенціалу підприємства, які зустрічаються в різні наукових джерелах, можна умовно згрупувати за трьома підходами: ресурсним, можливостним (компетеціальним) та змішаним. Відповідно до ресурсного підходу потенціал підприємства розглядається як сукупність ресурсів, що знаходяться у розпорядженні підприємства [1,2,3]. Прибічники можливостного (компетеціального) підходу стверджують, що потенціал підприємства – це, перш за все, сукупність можливостей підприємства, реалізація яких сприяє забезпеченню довгострокового функціонування, формування конкурентних переваг і досягнення стратегічних цілей підприємства [4,5,6]. Визначення потенціалу підприємства зводиться до визначення видового складу таких можливостей та оцінки здатності підприємства їх реалізувати. Розглядати потенціал підприємства як сукупність наявних ресурсів у відриві від можливостей його використання недоцільно, а тому існує третя група авторів які розглядають таку категорію як комплекс наявних ресурсів та можливостей [7]. За змішаним підходом потенціал підприємства, по-перше, визначає поточний і майбутній розмір сукупності ресурсів за їх переліком, який накопичується в ході діяльності підприємства; по-друге, відображає сукупність поточних і майбутніх можливостей підприємства, а також рівень практичного їх використання, запорукою чого є трансформація накопичених ресурсів; по-третє, орієнтується на майбутнє, тобто на подальше функціонування та майбутній розвиток підприємства для задоволення власних та суспільних інтересів.

Відповідно до визначення, потенціал промислового підприємства, що проявляється через його ресурси та можливості, є майбутнім ефектом його діяльності. Ефективність, складовою якої є майбутній результат діяльності промислового підприємства, отримала назву майбутньої. В узагальненому вигляді майбутня ефективність діяльності промислового підприємства проявляється через ступінь актуалізації його потенціалу, тобто через втілення раніше визначеного потенціалу в діяльність підприємства.

На рис. 1 подана структура потенціалу промислового підприємства.

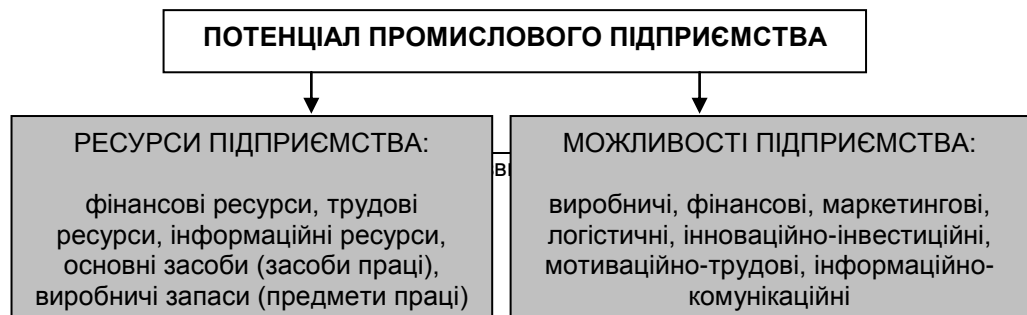

Рис. 1. Склад елементів потенціалу промислового підприємства

До складу ресурсів промислового підприємства віднесені загальноприйняті види ресурсів, такі як фінансові, трудові та інформаційні ресурси, засоби й предмети праці.

Можливості підприємства поділено за двома ознаками, по-перше за функціональною, яка передбачає наявність фінансових, маркетингових, логістичних, інноваційно-інвестиційних та інформаційно-комунікаційних можливостей підприємства; по-друге, за просторовою, яка передбачає наявність внутрішніх та зовнішніх можливостей промислового підприємства. До кожного внутрішнього та зовнішнього функціонального напрямку має бути розроблено особистий перелік можливостей. Наприклад, зовнішньою виробничою можливістю є можливість підприємства створити зовнішній інтегрований ланцюжок виробництва; внутрішньою – можливість створювати унікальну продукцію або певну споживчу цінність продукції, якої вимагає ринок. До маркетингових зовнішніх можливостей підприємства належать: кількість ринків, на яких працює підприємство, та можливості їх розширення; можливість розширення долі ринку збуту товарів та послуг; можливість лідируючої позиції підприємства на ринку збуту товарів та ін.; внутрішніх – наявність унікальних компетенцій, які пов'язані із створенням цінної для споживача вартості; можливість збільшення ширини та глибини асортименту підприємства та ін.

Визначений склад і сутнісна характеристика ресурсів та можливостей промислового підприємства як складових його загального потенціалу дозволили встановити перелік етапів оцінювання потенціалу, до яких віднесено: 1) вибір інструментів оцінювання ресурсів та можливостей промислового підприємства як складових його загально потенціалу; 2) встановлення ознак оцінювання ресурсів підприємства; 3) оцінювання ресурсів підприємства в розрізі видів та ознак, встановлення динаміки ресурсів; 4) оцінювання функціональних внутрішніх і зовнішніх можливостей, виявлення динаміки можливостей; 5) формування результуючого поля оцінювання ступеню актуалізації потенціалу промислового підприємства.

У якості інструментів оцінювання потенціалу та можливостей промислового підприємства обрано експертний метод оцінювання – опитування. Респондентами опитування виступає персонал підприємства, компетентний в певних функціональних областях діяльності. Всі респонденти мають дати відповіді про стан ресурсів та можливості підприємства за допомогою опозиційної шкали, основою якої є використання антонімічних понять через наближення до крайніх полюсів: при оцінюванні ресурсів – «завжди – ніколи»; при оцінюванні можливостей – «висока – низька».

Ознаки оцінювання ресурсів, які характерні для промислового підприємства подано в табл. 1.

Таблиця 1

Ознаки оцінювання ресурсів промислового підприємства

Ресурси	Ознаки оцінювання
фінансові ресурси	Підприємство має достатній обсяг коштів для своєчасного погашення зобов'язань; підприємство має вільні грошові кошти від операційної діяльності для здійснення інвестицій; операційний та фінансовий цикли підприємства є узгодженими; підприємство фінансує операційну та інвестиційну діяльність за рахунок власних коштів; період обороту дебіторської заборгованості є нижчим за період обороту кредиторської заборгованості

Трудові ресурси	Кількісна укомплектованість персоналом підприємства відповідає штатному розкладу; значну частину персоналу підприємства становлять особи працездатного продуктивного віку; персонал підприємства має відповідний рівень освіти; підприємство має достатній кваліфікаційний рівень персоналу; вибуття персоналу на підприємстві є незначним; динаміка продуктивності праці та фонду заробітної плати є односпрямованими;
Інформаційні ресурси	Технічний персонал, що відповідає за обробку масиву управлінської інформації, є компетентним у межах посадових вимог; оперативність роботи з документами та іншими джерелами інформації дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення; обсяги накопичуваної й оброблюваної інформації сприяють обґрунтованості, доцільності та повноті прийняття управлінських рішень; на підприємстві використовуються сучасні види комп'ютерної та оргтехніки; програмне забезпечення, що використовується на підприємстві, відповідає процесам в його діяльності
Предмети праці (виробничі запаси)	Фактична кількість закуплених виробничих запасів є достатньою; на підприємстві спостерігається виконання договірних умов постачання виробничих запасів за асортиментом, якістю та часом; якість виробничих запасів відповідає стандартам та технічним умовам; виробничий цикл та цикл постачання виробничих запасів збалансовані за часом; підприємство не має надмірних виробничих запасів; фактичне псування виробничих запасів на підприємстві є в межах норми
Засоби праці (основні засоби)	Технічна озброєність виробничої діяльності підприємства є достатньою; фізичний та моральний стан основних засобів підприємства є достатнім для продуктивної діяльності; на підприємстві відбувається оновлення основних засобів операційної діяльності; кількісна зміна основних засобів відбувається відповідно до запланованої зміни обсягів діяльності підприємства; підприємство забезпечено власними (неорендованими) основними засобами; динаміка вартості основних засобів та динаміка обсягу виробництва є односпрямованими

З метою виявлення ступеня актуалізації потенціалу промислового підприємства сума балів за кожною складовою (ресурсами та можливостями) визначається за два звітні періоди діяльності підприємства для встановлення динаміки, яка може бути позитивною, негативною або незмінною.

Встановлена динаміка дозволяє розробити результатне поле оцінювання майбутньої ефективності діяльності підприємства (рис. 2). Бал ступеню актуалізації потенціалу промислового підприємства за певним елементом поля на перетині динаміки ресурсів та можливостей знаходиться шляхом множення відповідних балів.

Ресурси підприємства за їх видами	<i>Позитивна динаміка (3 бали)</i>	Ступінь актуалізації потенціалу нижча за середню (3 бали)	Ступінь актуалізації потенціалу вища за середню (6 балів)	Висока ступінь актуалізації потенціалу (9 балів)
	<i>Незмінний стан (2 бали)</i>	Низька ступінь актуалізації потенціалу (2 бал)	Середня ступінь актуалізації потенціалу (4 бали)	Ступінь актуалізації потенціалу вища за середню (6 балів)
	<i>Негативна Динаміка (1 бал)</i>	Безперспективна ступінь актуалізації потенціалу (1 бал)	Низька ступінь актуалізації потенціалу (2 бал)	Ступінь актуалізації потенціалу нижча за середню (3 бали)
		<i>Негативна Динаміка (1 бал)</i>	<i>Незмінний стан (2 бали)</i>	<i>Позитивна Динаміка (3 бали)</i>

Рис. 2. Результуюче поле оцінювання ступеню актуалізації потенціалу промислового підприємства

За даними результуючого поля безперспективна висока, середня та ступінь актуалізації потенціалу вища за середню свідчать про належний рівень майбутньої ефективності діяльності підприємства. І навпаки, безперспективна, низька та ступінь актуалізації потенціалу нижча за середню свідчать про низький рівень майбутньої ефективності діяльності підприємства.

Висновки. Таким чином, найяскравішим проявом майбутнього результату діяльності промислового підприємства відповідно до чинника часу є його потенціал, ступінь актуалізації якого визначається як майбутня ефективність такої діяльності. Відокремлене оцінювання лише майбутньої ефективності діяльності підприємства у відриві від її результативності надає слабку інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. А отже, подальшої актуальності набуває питання щодо інтеграції оцінювання майбутньої ефективності в загальну модель оцінювання ефективності діяльності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов В. Б. Потенціал підприємства: [навч.-метод. посіб.] / Іванов В.Б., Кохась О.М., Хмелевський С.М. – К.: Кондор, 2009. – 300 с.
2. Райзберг Б.А. Антикризове управління – основа оздоровлення підприємства / Райзберг Б.А., Костецький Н.С., Янковський Є.В. // Експерт. – 2000. – № 10. – С. 77-82.
3. Сосненко Л.С. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Краткий курс: [учебн. пособ.] / Л.С. Сосненко. – М.: КноРус, 2007. – 344 с.
4. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: [учебн. пособ.] / [под ред. д.э.н., проф. М. А. Вахрушиной]. – М.: Вузовский учебник, 2008. – 143 с.
5. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация: [монография] / А.Э. Воронкова. – Луганск: ВНУ, 2000. – 315 с.
6. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посіб.] / Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексик О.І. – К.: КНЕУ, 2006. – 316 с.
7. Тимофєєва Ю.В. Оцінка економічного потенціалу організації: фінансово-інвестиційний потенціал / Ю.В. Тимофєєва // Економічний аналіз: теорія і практика. – 2009. – №1(130). – С. 43-53.

Рецензент статті
Д.е.н., проф. Козаченко Г.В.

Стаття надійшла до редакції
18.11.2011 р.